

Jihoafrická spisovatelka Nadine Gordimerová patří mezi nejvýznamnější anglicky píšící autory na světě. Ač nositelka Nobelovy ceny, její dílo se mezi našimi studenty netěšilo velké pozornosti. Tereza Stejskalová výběrem této autorky spojila svůj zájem o afrikanistiku, filozofii a literární teorii s detailní literární interpretací. Myslím, že pro její záměr byla volba románu vynikající a že se jí celkově plně podařilo propojit obecné s konkrétním, teorii s literárním textem. Při zpracování tématu pohybu a jinakosti nedochází k zjednodušením, vidí text v jeho komplexnosti a mnohdy mnohoznačnosti. Prokazuje velkou erudici v oblasti soudobé teorie (v její práci se objevuje škála přístupů, které využívá pro interpretaci – Deleuze a Guattari, Said, Sartre, Spivak atd.) a uspokojivě pracuje s pojmy jako *rhizome*, *the Look*, *contrapunctal awareness*, *subaltern* apod. Velmi zajímavé a působivé jsou pasáže o čtení jako cestě a vůbec celá III.kapitola, kdy vyjádří pregnantně složitost vyznění románu (jedná se jen o další iluzorní „pickup“ nebo našla Julie cíl své cesty?)

Hned v úvodu své diplomové práce poukazuje Tereza Stejskalová na kritickou nejednotnost v recepci Gordimerové, zejména u ní doma, když jí např. černošští čtenáři vyčítají neautentičnost či dokonce uzurpování práva mluvit za své krajany jiné barvy pleti. Leckdo může poukázat na nesmyslnost tohoto obvinění – cožpak mnozí muži nedokázali skvěle proniknout do psychiky žen a zobrazit zkušenost, kterou také nemohli sami znát a hovořit „za ně“ – např. Richardson či jiným způsobem Flaubert či Tolstoj apod.? Ale je to opravdu jen otázka síly a pravdivosti umělecké imaginace – jak tvrdí Gordimerová? Otázka apropriace jazyka v (post)koloniálním kontextu nabírá elementy spojené nejen se znalostí či limitovaností vlastní zkušenosti (proto jsem poněkud překvapena zjednodušujícím vyzněním na straně 8), ale jak sama diplomantka ví (kapitola a „appropriation“ a pasáže o Spivak), souvisí se situací hegemonie určitého diskurzu. V kontextu jižní Afriky do popředí vystupují faktory mnohdy podobné a známé z kontextu indické subalterity (a proto je funkční diskuze literární reprezentace Abdu-Ibrahima), ale postrádám obecnější přenos na dílo Gordimerové z hlediska specifik jižní Afriky. Ráda bych se proto o problému přivlastňování („appropriation“) ve vztahu k této oblasti dozvěděla více. (Je to posun v díle Gordimerové pod vlivem nové historické situace?)

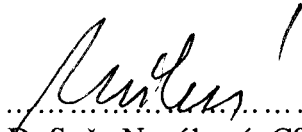
Tato otázka pak souvisí nutně s kapitolou „The tension of representation“ (zejména strany 58 a 59). Co konkrétně má Tereza Stejskalová na mysli, když říká: „Eventhough it might look like Abdu-Ibrahim is granted a voice, there is a notion of something *false* in it?“ Na jedné straně také říká, že „his self-representation ceases to be self-representation but becomes appropriation“, tj. je přivlastněno autorským vyprávěcím hlasem. Ihned vzápětí z této situace vyvozuje, že si uvědomíme, že Abdu-Ibrahim se stane „the writer's imaginary other“, když se vyprávění posune do ich-formy. Prosím o podrobnější vysvětlení, které narativní postupy má konkrétně na mysli, eventuálně bych uvítala ukázkou z textu. (Závěr kapitoly samotné, kde diplomantka naznačuje to zvláštní spojení experimentální formy a tradičního realismu, posuny ve vyprávěcí perspektivě apod., které tolik ozvláštňují tento román – který by jinak mohl sklouznout do mírné banality – zajímavě odhaluje paradox románu, který „appropriat[es] ... while ... challenging... appropriation“.)

V závěru svého hodnocení musím opět vyzdvihnout nepopiratelné kvality této práce, které spočívají ve zvládnutí obrovského množství teoretické literatury, výběru vhodných přístupů ke zvoleným tématům a (i přes četné formální a leckdy iritující jazykové nedostatky) zachování čtivosti a lehkosti stylu. Tereza Stejskalová se věnuje zpracování klíčového motivu

cesty a soustředí se na zpracování tématu jinakosti. Volí si proto jen některé z klíčových momentů v románu a ty interpretuje důsledně z hlediska soudobé literární teorie a filozofie. Některým motivům se proto věnuje ve větší míře, některé jiné možná opomíjí (návštěva u rodičů, pěstování rýže, postavení žen v rodině, ženský kolektiv apod.). I přes dílčí nedostatky se, dle mého názoru, jedná o práci, která vykazuje vyzrálou schopnost koncepčního myšlení.

Diplomová práce se tak stává nejen podrobnou a fundovanou analýzou jednoho literárního textu, ale zejména filozofickým zamyšlením nad fascinujícím dobrodružstvím, které nazýváme četba. Práci doporučuji k obhajobě s prozatímním hodnocením **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 18.1.2008

.....
PhDr. Soňa Nováková, CSc.
vedoucí diplomové práce